

Kulturpolitiskt program

Gävle kommun

Innehåll

<i>Förord</i>	1
<i>Den kulturpolitiska visionen</i>	2
<i>Inledning</i>	3
<i>Kulturstaden Gävle</i>	3
<i>Kulturens roll när Gävle växer</i>	3
<i>Stöd och styrning</i>	4
<i>Styrande dokument</i>	4
<i>Stöd till kulturverksamhet</i>	5
<i>Fokusområden</i>	6
<i>Kulturens egenvärde</i>	6
<i>Tillgänglig kultur för alla</i>	6
<i>Lokala traditioner och globala influenser</i>	6
<i>Kultur för och med barn och unga</i>	7
<i>Hållbarhet och kultur – ekonomiskt, socialt och miljömässigt</i>	7
<i>Uppföljning</i>	8
<i>Referenser</i>	8

Förord

Det kulturpolitiska programmet för Gävle kommun har beslutats av Kommunfullmäktige. Programmet anger ramarna för kulturarbetet inom kommunen och ger en inriktning för stödet till kulturområdet. Genom programmet specificeras den kulturpolitiska visionen samt fem fokusområden.

Programmet har arbetats fram av tjänstemän och kontaktpolitiker inom Kultur- och fritidsnämnden. Det har genomförts öppna medborgardialoger samt att det har funnits personal från Livs-miljö Gävle vid flera större evenemang under våren, främst sådana som riktat sig mot barn och unga. Det har även hållits intervjuer med föreningar och kulturaktörer samt funnits en e-tjänst för synpunkter. Vi är oerhört tacksamma för de många bra och kloka synpunkter som har kommit in och kommer att använda dessa i kommande arbete. Allt för att vi ska kunna erbjuda ett kultur-liv som är i riktning med vad invånare och aktörer i Gävle kommun önskar.

De viktigaste utmaningarna framöver är att stärka kulturens roll i samhället och att lyfta kulturens egenvärde. I en alltmer globaliserad värld rör sig människor, varor, tjänster och influenser mycket fortare och vidare över jorden än någonsin förut. Det ger det lokala kulturlivet en ökad betydelse, utifrån att det skapar identitet och ofta är del av våra rötter. Med globaliseringen följer också en ökad migration samtidigt som vi ser trender om en förändrad demografi. Demokrati- och migrationsfrågor är viktiga ödesfrågor för samhället. Hur vi förhåller oss till detta och tar till vara möjligheter genom bland annat digitalisering kommer att påverka hur det framtida samhället formas. Ovan beskrivna globala trender har legat som förutsättningar i arbetet med det kulturpolitiska programmet.

Den kulturpolitiska visionen är att uppnå ett hållbart kulturliv med hög kvalitet i Gävle kommun. Det innebär:

- Att kulturens egenvärde ska värnas
- Att kulturen ska vara tillgänglig för alla
- Att barn och ungas behov och rättigheter särskilt ska beaktas
- Att äldre och de med funktionsvariations rättigheter särskilt ska beaktas

Inledning

Kulturstaden Gävle

Gävle är en plats med stark kulturidentitet, något som spelat en viktig roll för kommunens utveckling. Residensstaden Gävle har flera väletablerade kulturinstitutioner i form av symfoniorkester, konsthall, muséer och teatrar och staden har utmärkt sig för sitt breda och högkvalitativa kulturutbud. Gävles stadsbild vittnar om en stad med en lång historia och intressant arkitektur. En stark basindustri med flera stora arbetsgivare har präglat Gävle vilket gjort arbetarrörelsen och fackföreningarna starka. Sammantaget avspeglas det i kulturlivet genom livskraftiga kulturföreningar, studieförbund och arbetarteater. Gävle har också varit en viktig handels- och hamnstad, något som givit internationella kontakter och influenser. Högskolan gör att Gävle idag delvis har prägel av studentstad.

Kulturens roll när Gävle växer

Gävle är en stad som växer. Det föds fler barn i Gävle, fler människor vill bo i Gävle och fler företag väljer att etablera sig här. Ett rikt och varierat kulturutbud som speglar historia och samtidigt ökar platsens attraktion samt bidrar till framtidstro och en god livsmiljö. Genom ett rikt och varierat kulturutbud främjas upplevelser, möten, bildning och delaktighet och den fria kulturen är en motor i regionens utveckling.

Ur ett demografiskt perspektiv innebär befolkningsökningen att vi under några år framöver kommer se en ökande andel äldre, tillsammans med en stor andel barn och unga. Färre skattebetalare ska finansiera välfärd och offentlig service till fler invånare. Den utmaningen kan lösas genom att arbeta medvetet, möjliggörande och medskapande. Det innebär att hitta effektiviseringar, samverka kring smarta lösningar och att lyssna in kulturens behov. Samverkan med civilsamhället och det ideella arbetet inom föreningsrörelsen är avgörande. Det kan också innebära att kultur som tidigare till stor del finansierats och organiserats av det offentliga i framtiden behöver hitta andra former. Kommunen ska prioritera arrangemang som når så många som möjligt och som främjar mångfald och delaktighet.

I en växande stad finns också möjligheter till att berika den fysiska miljön kulturellt, bland annat genom en planering som tar hänsyn till det befintliga. När nya stadsdelar tar form eller omvandlas tillvaratas möjligheter att skapa mötesplatser och förutsättningar för kultur. Ett exempel är kulturella arenor som kan binda ihop stadsdelar och bidra till integration. Ett annat exempel är den offentliga konsten som når alla, den skapar trygghet och trivsel samtidigt som den kan både beröra och väcka tankar. Arbetet med den offentliga konsten är en viktig demokratisk del av kulturlivet eftersom den offentliga konsten når ut till så många invånare.

Stöd och styrning

Styrande dokument

Kultur är ett begrepp som kan definieras på många olika vis. Gävle kommuns kulturpolitiska program utgår ifrån de nationella kulturpolitiska målen som fastställer att kulturen ska vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund. Alla ska ha möjlighet att delta i kulturlivet. Kreativitet, mångfald och konstnärlig kvalitet ska präglade samhällets utveckling. För att uppnå målen ska kulturpolitiken:

- främja allas möjlighet till kulturupplevelser, bildning och till att utveckla sina skapande förmågor,
- främja kvalitet och konstnärlig förnyelse,
- främja ett levande kulturarv som bevaras och används
- främja internationellt och interkulturellt utbyte och samverkan
- särskilt uppmärksamma barns och ungas rätt till kultur.
- särskilt uppmärksamma äldre och de med funktionsvariationers rätt till kultur.

Den regionala kulturplanen i Gävleborgs län är hörnstenen i samverkansmodellen med syfte att decentralisera besluten från statlig till regional nivå. De regionala kulturplanerna är viktiga utgångspunkter för hur medlen inom kulturområdet ska fördelas och prioriteras bland kulturaktörer i regionerna och till kommunerna och blir därför en utgångspunkt för Gävle kommuns kulturpolitiska program.

Gävle kommuns verksamhet ska styra mot de fem kommunövergripande målen. Utöver dessa mål utgör strategiska program en del av styrningen där särskilt Översiktsplan 2030 samt Miljöstrategiska programmet, Sociala hållbarhetsprogrammet och Näringslivsprogrammet kan nämnas. Dessa kommunala styrdokument ska Gävle kommuns kulturpolitiska program beakta. Det kulturpolitiska programmet är styrande för Kultur- och fritidsnämnden samt vägledande för kommunens övriga nämnder och bolag. För kulturområdet är även Biblioteksprogram för Gävle växer, Konstpolicyn, Idrottspolitiskt program samt friluftsprogram (som är under framtagande) viktiga att förhålla sig till. Samtliga nämnda program finns länkat till i slutet av aktuellt kulturprogram.

Stöd till kulturverksamhet

Genom att stödja föreningsliv och andra ideella krafter ges människor möjlighet att utöva sina intressen och skapa en aktiv och meningsfull fritid. Föreningslivet ger också kunskaper om hur demokratiska beslut fattas och vikten av respekt för allas lika värde och åsikt.

Ur ett hållbarhetsperspektiv ska Gävle kommuns ekonomiska stöd för ideell verksamhet inom kulturområdet styras mot att prioritera aktivitets- och/eller upplevelsebaserade verksamhet framför stöd till lokaler. Kulturlivet är dock till stor del beroende av tillgängliga lokaler för föreningsdriven verksamhet och andra aktiviteter. Därför ska visst ekonomiskt stöd ges till kulturlokaler, men då i första hand till lokaler som i hög grad samutnyttjas och där kulturaktiviteter står i fokus.

Utöver ekonomiskt stöd stöttar kommunen föreningar genom rådgivning i föreningsfrågor och träffar för föreningsaktiva. Råd ges även till enskilda eller privata kulturintressenter i olika frågor. Vid ansökningar om ekonomiskt stöd kommer de fokusområden som beskrivs i aktuellt program finnas som bedömningskriterier vid beslut.

Gävle kommun tillämpar principen om ”armlängds avstånd” som innebär att de som finansierar kultur och konst inte ska detaljstyra verksamhetens innehåll eller göra konstnärliga bedömningar.

Fokusområden

Kulturens egenvärde

I Gävle kommun värnar vi kulturens egenvärde. Kulturen ska vara en kraft, stark i sig själv, där den konstnärliga processen och upplevelsen står i fokus. För att möjliggöra nya uttryck, kreativa initiativ och intressanta satsningar krävs en prioritering där kvalitetsbegreppet blir levande, synliggjort och debatterat. Det konstnärliga värdet är alltså ett mål i sig där det blir viktigt att kulturbegreppet står på egna ben och inte bedöms eller mäts instrumentellt efter andra värden i samhället.

Gävle har under lång tid haft en stark kulturidentitet och ambitionen är att det fortsatt ska finnas produktioner och scener inom flera olika kulturområden med hög konstnärlig och kreativ kvalitet. Det krävs mod och innovativt tänkande för att utveckla kulturen utifrån det fria kulturlivets behov och stärka förutsättningarna för fria kulturutövare. Gävle ska värna möjligheten för professionella kulturaktörer att vara verksamma i kommunen. Med professionella kulturaktörer menar vi konstnärligt utbildade utövare eller utövare som har sitt konstnärskap som huvudsaklig inkomstkälla.

Tillgänglig kultur för alla

Gävle är rikt på kulturföreningar och studieförbund som tillsammans med institutionerna utgör kulturens infrastruktur och möjliggör invånarnas tillgänglighet till och delaktighet i kulturlivet. Att ha tillgång till kultur i dess olika former – som utövare eller publik – ska vara en självklarhet för alla som bor och lever i Gävle kommun. Tillgänglighetsaspekten ska beaktas ur flera perspektiv såsom språkligt, kunskapsmässigt, fysiskt och i de fall det är möjligt även ekonomiskt. Det är också viktigt att tillgodose alla åldersgrupper, inte minst de äldre, en befolkningsgrupp som ökar framöver.

Det finns flera aspekter av tillgänglighet. Det mest centrala är det fysiska. Kulturen skall kunna vara tillräckligt nära medborgarna i hela kommunen att den, åtminstone till viss del, ska vara lätt att åtnjuta. Detta ger också en lägre kostnad i att slippa åka buss eller bil. Att flera inte kan eller

har ekonomisk möjlighet att transportera sig med bil beaktas med detta. Vidare måste den rumsliga aspekten anpassas med hänsyn till äldre personer och de med funktionsvariationer. Det kan handla om entredörrar, trappor och övriga utrymmen i lokalerna.

Det ska finnas förutsättningar för kulturlivet i så väl stad som landsbygd även om det mesta vad gäller aktiviteter och utbud är förlagt till staden. Ambulerande verksamheter kan vara ett värdefullt komplement när det inte är möjligt att ha geografiskt fasta institutioner. Ambitionen skall vara att stärka kulturen även på landsbygden genom att hitta till exempel lokalt ideellt drivna verksamheter. Digitaliseringen kan tillgängliggöra kultur till många och möjligheten att dela information är i dag oändlig. Därför är digitaliseringsfrågorna centrala inom kulturarbetet, både för att tillgängliggöra och för att höja bildningsnivån och den digitala kompetensen hos invånarna.

Lokala traditioner och globala influenser

Ända sedan 1500-talet har det i Sverige, precis som i andra jämförbara länder, funnits ett organiserat samlande av äldre föremål och en dokumentation av det förflutna. Det utvecklades under det senare 1800-talet genom museer, vilket lade grunden för dagens kulturarvsinstitutioner. I begreppet kulturarv ryms också immateriella värden, i form av till exempel muntliga berättelser, språk, musik, traditioner samt de nationella minoriteternas kulturarv. Kulturen är ett socialt kitt där nya traditioner och kulturarv ständigt formas som en del av samhällets utveckling. Det är även nödvändigt att visa andra perspektiv på kulturarvet än de gängse, till exempel hur kvinnors, minoritetsfolk eller andra rörelser påverkat samhället.

Gävles befolkning ökar och med det kommer bland annat fler globala influenser. Kulturen berikas av nya influenser, vilket bidrar till en större mångfald.

För att vidga perspektiven, öka acceptansen för nya kulturer och ge möjlighet för det livslånga lärandet är det fortsatt värdefullt med internationella samarbeten. Medvetenhet om internationella sammanhang bidrar till ökad förståelse.

Kultur för och med barn och unga

Barn och unga är en särskilt prioriterad grupp inom kultursektorn. Från och med den 1 januari 2020 är barnkonventionen en del av svensk lagstiftning, vilket innebär ett tydligare ställningstagande för att barn är egna individer med egna rättigheter.

Ur FNs barnkonvention: *"Barn har rätt att till fullo delta i det kulturella och konstnärliga livet, och samhället ska uppmuntra tillhandahållandet av lämpliga och lika möjligheter för kulturell och konstnärlig verksamhet samt för rekreations- och fritidsverksamhet"*

Kulturen bidrar till både bildning och förbättrade skolresultat för barn och unga och blir därför en viktig del att arbeta med. Samtidigt ska det egna skapandet och kulturens egenvärde beaktas i alla delar som rör barn och ungas kulturupplevelse. Barn och ungas delaktighet inom kulturskapandet är också viktigt, bland annat för att ge utrymme för innovation och nya kulturyttringar. Gävle kommun vill tillgodose behovet av både kulturpedagogik, kreativitet och upplevelser. Utbudet av kultur för barn och unga ska präglas av hög kvalitet med variation, bredd och spets.

Hållbarhet och kultur – ekonomiskt, socialt och miljömässigt

Gävle kommuns kulturpolitiska arbete ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart. Det omfattar även det kulturutbud som stöds och främjas av Gävle kommun.

Gävle kommuns mål för social hållbarhet fastslås i det sociala hållbarhetsprogrammet som är styrande för hela kommunens verksamhet. Det sociala hållbarhetsprogrammet för Gävle fastslår mål inom trygghet, jämställda och jämlika villkor, delaktighet och inflytande samt icke-diskriminering. Kulturlivet skapar och erbjuder arenor för det fria ordet och den fria tanken, vilket är förutsättningar för ett demokratiskt samhälle samt för att uppnå flera mål i det sociala hållbarhetsprogrammet. Att delta i kulturverksamheter eller att dela kulturupplevelser skapar till exempel gemenskap och samhörighet och ett brett kulturliv är vägen mot ett inkluderande, integrerat samhälle med en rik mångfald.

Kultur- och fritidsnämndens resurser ska användas för att eftersträva ett ekonomiskt hållbart kulturliv, sett ur individens, föreningens och kommunens synvinkel. Framtiden kommer bland annat att kräva en utökad samverkan mellan olika aktörer för att stärka den ekonomiska bärkraften. Vidare behöver professionella kulturskapare stöttas för att kunna starta, driva och utveckla verksamheter.

För att minska klimatpåverkan och bli mer resurseffektiva är det viktigt att kulturens anläggningar och lokaler blir mer klimatsmarta, planeras utifrån befintlig kollektivtrafik samt att lokaler samnyttjas mer.

Uppföljning

Gävle kommuns kulturavdelning ingår i sektorn Livsmiljö Gävle. Sektorn skriver årligen verksamhetsplaner som utgår ifrån kommunövergripande mål, kommunplan och budget. I verksamhetsplanen kommer visionen och de fokusområden som definierats i det kulturpolitiska programmet att brytas ned till aktiviteter. Uppföljning av det kulturpolitiska programmet kommer därför att ske i samband med uppföljning av verksamhetsplanen.

Referenser

Nationella kulturpolitiska målen
Regional kulturplan Gävleborg
Miljöstrategiska programmet
Näringslivsprogrammet
Sociala hållbarhetsprogrammet
Idrottspolitiskt program – Hållbar idrott
Biblioteksprogram för Gävle växer
Kulturskoleutredningens betänkande – En inkluderande kulturskola på egen grund
Arkitektur i Gävle. Arkitekturpolicy – gestaltad livsmiljö (under framtagande)
Friluftsprogram (under framtagande)
Konstpolicy för Gävle kommun (under antagande)